

Prof. Dr. A. A. Verveen

Pijn PIJN ? ? ? ? ?

Ik stel mij vóór, dat wij — u en ik — bij elkaar aan tafel zitten:

Wij praten met elkaar; rustig We geven elkaar de tijd.
Zó schrijf ik nu: denkend-pratend.

Waarbij ik probeer mij vóór te stellen wat u (al lezend) denkt en zegt.

Het woordje 'u' hindert mij, is een barrière.

Daarom zal ik dat verder niet meer gebruiken.

Je zit natuurlijk *niet* met mij aan een tafel met een kop koffie of een pilsje te praten. Maar doe wèl als-òf:

Lées dit stuk: in-jezelf-pratend.

LANGZAAM op dènk-snelheid.

En gebruik daarvoor de pauzen en de vragen:

geef daar antwoord op vóór je verder leest. Dit zijn de — langdurige — denk-pauzen in een (goed) gesprek.

Ik ga niet om onze *gevoelens* héén; en om de gevoels-inhoud van woorden. Omdat ik geloof dat wij pas met elkaar kunnen praten — óók via deze gedrukte woorden — wanneer wij onze gevoelens er *helemaal* bij betrekken.

Proeven op dieren? VIVISECTIE!

Lévend *snijden*

snijden in *leven* ?

Dit woord — deze woorden — roepen véél op:

bij jou:

bij mij:

angst pijn dood

Je *voelt* dit nu

maar: je *wilt* dit niet voelen

niemand mag dit voelen: geen mènes geen dier.

Want

angst is dóóds-ANGST

pijn is niet te drágen: PIJN

dood doden is MOORD; geeft ANGST, doet PIJN.

Wáár *denk* je nu aan? ' '

Welke vóórstellingen hèb je nu? ' '

Wat *zie* je nu vóór je? ' '

Wat *voel* je? ' '

Denk hier verder over na, en klap dit boek daarom *nu* dicht.

Wanneer je tegenover jezelf heel eerlijk bent geweest bij deze vragen, dan zal je — bij het denken aan een ander — hebben gedacht:

'Ik voel wat de ander — mens — die ander — dier — voelt.'

'Ik ben daar bang voor; voor PIJN, voor DOOD.'

'Die mens — dat dier — *voelt* wat ik voel.'

Bovendien zal je dan hebben gedacht aan situaties, waarin je bent geweest:

waarin je was geschòkt verontwáárdigd bóós

je spànde je spieren in je armen en je handen (*doe* dit nu), denkend:

'Ik kan die schurk vermoóorden'

'Ik wil dat hij, dat zij, nu schrééuwt van pijn

Je hebt dit laatste ook gedaán:

'Wat heb je als kind uitgespookt?'

En — kort geleden — gedácht toen je in de krant iets *afschuwelijks* las wat door iemand was gedaán:

'Als ik die man in mijn vingers had!'

En je weet: de mensen die zo iemand dan lynchen dat zijn gewone mensen: gewóón, zoals ik-zèlf.

Je bent — achteraf — blij, dat je er zelf niet bij was.

En je dit niet kòn doen

of wèg-lopen of niéts-doen: waardoor je jezelf óók nog *laf* zou hebben gevonden.

Deze mengeling van heftige tegenstrijdige gevoelens vergeet je liefst maar gauw; je denkt er liever niet over na. Je wéét dat jij en ik allebei, in onze gedachten onmenselijk kunnen zijn (eigenlijk moet ik zeggen: èrg menselijk).

Je wéét dat er situaties kùnnen komen waarin je dit ècht zal doen, zal zijn. Ondanks al het vernis dat nu over je heen zit en ondanks de tegenstrijdige gevoelens die je ook dàn zult hebben.

Kan het niet zijn dat jij dáárom denkt dat mensen-dierproeven-doen — zoals ik — zo *zijn*?:

'Ze vinden het *fijn* beesten pijn te doen; ze genieten daarvan'

denk je, en:

'Dóód-maken geeft ze een kik.'

Hoewel je weet, kàn weten dat ze dit beroep hebben gekozen uit liefde vóór en interesse in mens en dier. Je hebt dit wel eens gehoord, of gelezen; of ze hebben het je wel eens verteld.

Maar je hebt dit niet echt geloofd.

Toch is het waar:

Ik vind het *niet* fijn voor elk onderzoek een dier te doden. Integendeel, ik vind het beroerd; het gaat mij iedere keer weer aan het hart.

Maar ik *doe* het wèl.

Zo rustig mogelijk (dat moet je wèl *leren*).

Dáárdoor snel en efficiënt:

om de pijn zo *gering* en vooral zo *kort* mogelijk te laten zijn.

Ik schrijf hier op wat ik voel denk en doe.

Met alle tegenstrijdigheden.

Ik ga er hier van uit, dat je mij gelooft.

En omgekeerd: dat je jezelf bij dit lezen óók geen rad voor ogen draait.

Veel mensen die met proefdieren werken voelen zich in die hoek gedrukt: dat niet wordt gelóófd dat zij menswaardig werken.

Denk maar weer terug aan wat je voelde, toen je de term 'vivisectie' las. Dát wordt tegen hen gezegd geschreven

Wanneer jij de term vivisectie gebruikt, bedenk je dan wel, dat je daarmee bedoelt:

— dat je die ander een onmens vindt, een sadist.

(Let er op, dat je — wanneer je deze mening hardop zou uiten — véél gauwer zegt 'Hij — of zij — *is*' dan 'Ik *vind* dat').

Dus:

— dat je niet naar hem of haar hoeft te luisteren

— dat zijn/haar werk onmenselijk is

daarom:

— moet dat maar worden verboden.

Als jij dat niet *bewust* zo doet; weet dan wel dat sommigen dat wél zo doen. En dat de mensen die met proefdieren werken dat zo verstaán, *moeten* verstaan:

Op dinsdagavond 17 mei 1977 — van 10.05 tot 10.45 — zond de NCRV over de TV op Nederland I een aflevering uit van de serie 'Onder Behandeling'. Een serie over medische onderwerpen.

Déze aflevering ging over vivisectie: proeven op dieren en op mensen.

Ik zal er één deel uit beschrijven, met wat ik daarbij zelf voelde en dacht *cursief* geschreven.

Beeld:

De laatste flarden van een gesprek met studenten uit Utrecht; een baardige student op het scherm. Zij zijn tegen de proeven die zij op het practicum uit moeten voeren tijdens hun studie in de geneeskunde.

Beeld-wisseling:

Henk Mochel, de gespreksleider-eindredacteur. Hij zegt zonder enige verdere inleiding of toelichting:
'Wij gaan nu kijken naar het volgende filmpje.'

Close-up midden in een beweging, onscherp:

Twee handen hebben net een dier in een ronde stalen koker gestopt. Nu gaat het deksel er op. Een deksel met een gat waar de staart van het dier door steekt. Een roze-witte staart als een snoer harige ringen.

Vast een rat. Niet de wilde bruine, maar de tamme witte: een laboratorium-rat.

Beeld-wisseling:

Een meer-dan-levensgrote afbeelding van de staart. Vastgepakt in een hand. Een andere hand, met een scháár
De schaar gaat om de punt van de staart KNIP!
Meteen drie schelle kreten van de rat Stilte
Ik schrik ben nu geschrokken wee van binnen.....
Alles gebeurde zó snel en onverwacht

Op het scherm is alles rustig. De rat schreeuwt niet en trekt ook niet met de staart.

Wéér een beeld-wisseling:

Het meisje — nu pas zie ik haar — heeft een slangetje in haar mond dat vast zit aan een glazen pipetje in haar hand. Ze zuigt het bloed op uit de staart-wond; de pipet in.

Close-up:

Een rek met glazen buisjes. Het bloed loopt uit de pipet in een buisje.

Ik voel mij nog beroerd.

Beeld:

Henk Mochel; zegt:

'Dit zijn beelden waar wij terècht van schrikken en grúwen.'

'Maar ze gebeuren

'Even afschuwelijk en wreed moeten de proeven zijn geweest, die in de jaren 40-45 in de nazi-tijd, in Duitsland, werden uitgevoerd

Op het scherm:

een oude film, zwart-wit.

Titel: 'Nuremberg Trial of Nazi-Doctors; 'British News'.

Stem nieuws-lezer:

'Op 6 december 1946 stonden in Nuremberg 22 mannen en 1 vrouw terecht; op 3 na allemaal doktoren.'

Beelden van de rechtzaal. Mensen die opstaan

De stem dringt weer tot mij door:

'..... concentratie-kampen Buchenwald en Auschwitz.

Honderdduizenden mensen zijn aan allerlei afschuwelijke proeven overleden'.

Wat is hier nu gebeurd ? ?? ???

Een proefdier krijgt een wond toegebracht; bij bewustzijn.

Een felle pijn-stoot. Kort: door die snelle knip.

Ná-pijn? Die moet goed te dragen zijn, want de schaar was duidelijk vlijmscherp.

De wond zal goed en snel genezen.

Het dier zal verder van die wond geen last hebben; de kijker wél:

Ik werd er emotioneel door geschokt en dat zal velen net zo zijn vergaan.

Nog in die toestand kreeg ik binnen:

'Nuremberg nazi-tijd Buchenwald en Auschwitz Honderdduizenden mensen afschuwelijke proeven overleden

De bedoeling is duidelijk:

— dat elke kijker proeven op dieren voortaan *emotioneel*

koppelt aan moord op mensen: moord in de meest afgrijselijke vorm;

– dat zij/hij dit zal *blijven* doen. Ook al is deze scène al lang weer weggezakt, verdwenen uit ons bewustzijn.

Want wanneer je verschijnselen in een emotionele sfeer aan elkaar koppelt, dan wordt die relatie *geleerd*.

Dit moet twee kanten op-werken:

1. Dat zij die dit programma hebben gezien:
 - a. dierproeven afgrijselijk vinden,
 - b. mensen-die-dit-doen zullen vèr-oordelen, en
 - c. niet in staat zijn tot nuancering.

Maar ook:

2. dat zij de associatie *andersom* leggen:
élke pijn en elke pijnlijke ingreep wordt nu emotioneel als afgrijselijk ervaren, wordt PIJN — waaróm weet je niet meer — zó, dat pijn niet meer zal zijn te dragen.

De makers van deze film zullen hier vast niet bij hebben stilgestaan. Wanneer je een dergelijke koppeling bedenkt, maakt, of toelaat (het doel heiligt de middelen, niet-waar?)

- a. dan interesséert het je niet welke schade je toebrengt,
- b. dat je *vivisectie van de géést* toepast
- c. massaal, op een grote groep van de bevolking.

Zó leren wij omgaan met pijn!

Zal alle pijn voor ons ondragelijk worden: PIJN.

Dit voorbeeld is er maar één uit het hele proces dat in onze cultuur de pijn *wèg* wil dringen:
door pijn *onaanvaardbaar* te verklaren.

Ik ben ervan overtuigd, dat dit averechts werkt. Door pijn weg te werken wordt naar mijn mening

- a. ons lijden vergroot,
- b. èn onze afhankelijkheid van de geneeskunde, van artsen en medicijnen (drugs niet te vergeten):
 - wat méér onderzoek naar pijnstillers nodig maakt;
 - dus méér dierproeven waar pijn moet worden opgewekt (om deze stoffen te testen).

c. ook zullen wij daardoor kwetsbaarder worden voor *bedreigingen* met pijn, voor marteling; waardoor dergelijke praktijken weer aan invloed winnen (wat wij nu dagelijks in de kranten lezen).

Wanneer jij elke pijn PIJN vindt — daaronder lijdt — kan je je *niet* voorstellen, dat dat *niet* zo hoeft te zijn:

- dat het krijgen van een snee of brandwond helemaal niet zo'n erge pijn doet,
- en dat de napijn er niet hoeft te zijn

Wanneer jij elke pijn PIJN vindt:
dan denk je, dat die ander — mens, of dier — onder een ingreep ook nèt zo lijdt als jij denkt dat jij daaronder zou lijden.

Is dat zo? ?? ????

Denk hier eens rustig over na, vóór je verder leest.

Voor mijn huis ligt nog een klein weiland. Binnenkort wordt dit volgebouwd. Nu is het nog een mooi stukje natuur.

In de wei lopen twee paarden. Elke avond worden ze uitvoerig door een paar meisjes verzorgd.

Maar nu is het zaterdag-morgen, bijna 12 uur.

De paarden zijn uitgestoeid. Eén loopt te grazen; de ander ligt op z'n zij wat te soezen.

Op de paaltjes aan de rand van de wei zitten een paar kauwtjes: Ze kijken naar de paarden.

Eén vliegt op, ..., strijkt neer op de flank van het liggende paard. Deftig dribbelt dat kauwtje daarop nu héén en weer: *het zoekt wat*.

Ja, daar moet het iets zien: het staat stil en kijkt met een scheve kop naar beneden. Daar gaat de kop, de snavel, omhóóg, en dan hakt de kauw met volle kracht: *in* de flank van het paard. Nòg eens, en nòg een keer. *Maar nu heeft het iets te pakken*. Het zet zich schrap, trekt, los!

Ik kan niet zien wát er in die snavel zit, wat het nu op eet.

De vogel dribbelt weer verder over de flank. En wéér hakt het. Even later wéér. Telkens op andere plaatsen.

Dat paard reagéert helemaal niet!

En de kauw gaat maar door. Bij de 7e of 8e serie houwen: Ja, daar rimpelt het paard zijn huid; maar de kauw gaat dóór. Nu maakt het een beweging met de kop: wèg vliegt de

kauw. En het paard soest verder.

Mijn vrouw en ik zijn met vakantie in Vinkeveen. We hebben drie neefjes op bezoek. Het is etenstijd. Ik heb net de planten begoten, heen en weer gesjouwd met emmers water uit de sloot. Nu zitten wij buiten te eten. Opeens vraagt neef Bart:

'Zeg oom, heb je de ketchup omgegooid?'

'Nee, waarom vraag je dat?'

'Nou, kijk eens op de grond.'

Ik kijk: ik zit met mijn blote linkervoet in een grote plas ketchup

Ketchup ???

Ik til mijn voet op. Ik kijk eronder:

Er zit een diepe snee tussen mijn derde en vierde teen. Het bloed stoot er in straaltjes uit. *Een slagader doorgesneden!*

Ik druk de wond dicht.

Na 10 minuten drukken is het bloeden gestopt. Ik doe er wat jodium op; en een verbandje.

Vóór we verder eten spoelen we eerst de bloedplas weg. Maar nu wil ik óók weten: *'Hoe heb ik die snee gekregen?'*

Ik herinner mij niets of wèl?

Vaag staat me bij, dat ik bij het gieten op iets hards trapte. Het is niet moeilijk de boosdoener te vinden. Een lang en kronkelend bloedspoor voert ons naar een scherpe steen, verborgen in het gras.

Een snee of brandwond doet mij niet veel.

Het verhaal gaat dat een vos die met zijn poot in een klem is gekomen, die afbijt en de poot in de klem achterlaat.

Ik sta boven een aquarium met slang-achtige 'vissen', lampreien¹; beesten met een ronde zuignap-bek. Gevangen tijdens de trek naar de paai-gronden. Ze bewegen zich weinig, zitten met de bek vastgezogen op de glazen wand.

Hoe reageren deze dieren op een wond?

Ik ga met mijn hand in het water, voorzichtig. Pak er plots

¹ Dit dier leeft in volle zee; het trekt aan het einde van z'n bestaan de rivieren op om te paaien en dan te sterven.

één vast. Heftig kronkelend bevrijdt de aal-gladde lamprey zich en schiet weg!

Nu neem ik een vlijmscherp operatie-mes in handen. Een buikig mes. Ik kan het langs een vis laten vallen: zó dat het net een snee maakt.

Ik zal dit doen en kijken wat er gebeurt.

Daar valt het mes Het dier reageert *niet!* Het blijft doodstil zitten. In de flank zit nu een snee van zo'n 1,5 cm. Er komt wat bloed uit.

Het water moet óók op de wond inwerken. Er gebeurt niets! Het bloeden houdt op. Het mes schittert op de bodem.

Na 10 minuten ga ik voorzichtig met mijn hand in het water grijp snel de vis vast. Meteen kronkelt deze zich los en zwemt pijlsnel weg.

Hoofdpijn vind ik beroerd.

Mijn vrouw wordt geopereerd: haar amandelen moeten eruit. Het gebeurt onder verdoving: een lachgas-roes. Ze is vastgebonden op een stoel. De zuster doet een kapje op haar neus, voor de narcose. Slangen lopen van dat kapje naar de drukflessen met lachgas en zuurstof, via een meng-ventiel. De zuster regelt de narcose. Zij geeft de instrumenten aan. De mond van mijn vrouw is opengesperd.

Ik zie, dat ze dit niet leuk vindt: ze beweegt zich afwerend — maar ze is vastgebonden.

De dokter heeft een vreemd instrument in zijn handen: een metalen buis waar een lus uit steekt: een dunne metaal-draad lus.

Hij praat tegen haar: vertelt wat hij gaat doen! De lus gaat in de mond, de buis steekt daar nu in. Hij legt de lus ergens om. Om die amandel? Opeens trekt hij aan een handvat van de buis. Mijn vrouw kreunt heftig, gilt, spartelt tegen. *Het doet haar pijn!* De dokter legt een amandel in een bakje dat de zuster gereed houdt. Mijn vrouw praat heftig kreunend terug, maar zij is niet te verstaan.

Ik kan het niet meer aanzien, *het is een marteling.* Ik ben vast erg bleek; mijn maag doet raar; het zweet staat in mijn handen. Ik loop weg

Op de zaal vertelt ze mij, dat ze duidelijk heeft gevoeld dat de dokter bezig was; dat ze wéét wat er gebeurde; *maar dat ze géén pijn voelde:* niets! Nu wel: de wonden in haar keel schrijven.

Onze grote aquariumruimte is 'slang-dicht'. De twee boa's mogen er vrij rondkruipen, ze kunnen niet ontsnappen.

Op een morgen komt de dierenverzorger mij waarschuwen. Hij is geschrokken: 'De slang de slang heeft grote wonden!'

Ik loop direkt mee. De slang, een groot dier – wel 2 meter lang – ligt in een kleiner aquarium.

Ik neem hem rustig in mijn handen. Hij is er aan gewend.

Ik bekijk hem:

héél vreemde wonden:

Vlak achter de kop beginnen twee lange sneden: links boven één en rechts boven nog een. Ze zijn ongeveer één mm breed en diep. Ze lopen dóór, over de rug; tot aan de staart. Elke wond is zeker 1,5 m lang! Ze lopen helemaal evenwijdig. De afstand tussen de sneden lijkt precies 1 cm te zijn.

Hoe komt dat dier daar aan?

We spreken af, dat wij zullen proberen er achter te komen wat er is gebeurd. Door om de beurt de wacht te houden willen we te weten komen wat het dier doet.

Het antwoord komt (gelukkig) gauw. Wij laten het dier los op de vloer van de aquariumruimte:

De slang glijdt snel naar het hoofd-aquarium: een grote betonnen bak. Er loopt een goot achter, om het rondgepompte water af te voeren.

De slang kruipt naar de goot. Om verstopping te voorkomen is de goot afgedekt met een grofmazig metalen rooster, in het begin omgebogen tot op de bodem van de goot.

De slang duwt met zijn kop het rooster van de bodem op. De punten ervan zijn scherp! Ze staan één cm van elkaar!

Vóór we het weten verdwijnt de slang eronder. We zien dat hij zich wéér twee lange wonden ritst.

Een *gesprek* eindigt niet
Maar houdt wel op
